

Level-III

Part-I Syllabus for Child Development and Pedagogy	
A)	<p>Concept of development and its relationship with learning, Principles of the development of children, Influence of Heredity & Environment.</p> <p>Socialization processes: Social world & children (Teacher, Parents, Peers).</p> <p>Piaget, Kohlberg and Vygotsky: constructs and critical perspectives.</p> <p>Freud's Psychosexual Development Theory, Erikson's Theory of Psychosocial Development.</p> <p>Concepts of child-centered and progressive education, Critical perspective of the construct of Intelligence, Multi-Dimensional Intelligence, Language & Thought, Gender as a social construct; gender roles, gender-bias and educational practice, Individual differences among learners, understanding differences based on diversity of language, caste, gender, community, religion etc.</p> <p>Distinction between Assessment for learning and assessment of learning; School-Based Assessment. Continuous & Comprehensive Evaluation: perspective and practice.</p> <p>Formulating appropriate questions for assessing readiness levels of learners; for enhancing learning and critical thinking in the classroom and for assessing learner achievement.</p>
B)	<p>Concept of Inclusive education and understanding children with special needs: Addressing learners from diverse backgrounds including disadvantaged and deprived.</p> <p>Addressing the needs of children with learning difficulties, „impairment“ etc.</p> <p>Addressing the Talented, Creative, Specially abled Learners.</p> <p>Learning and Pedagogy : How children think and learn; how and why children “fail” to achieve success in school performance.</p> <p>Basic processes of teaching and learning; children's strategies of learning; learning as a social activity; social context of learning.</p> <p>Child as a problem solver and a “scientific investigator”</p> <p>Alternative conceptions of learning in children, understanding children's “errors” as significant steps in the learning process.</p> <p>Cognition & Emotions.</p> <p>Motivation and learning.</p> <p>Factors contributing to learning - personal & environmental.</p> <p>Bandura's Social Learning: Constructs and Critical Perspective.</p>

<u>Part-II Syllabus for Language</u>	
A)	<p>Language-I (Hindi)</p> <p>Language Comprehension Questions: Reading unseen passages - two passages one prose or drama and one poem with questions on comprehension, inference, grammar and verbal ability (Prose passage may be literary, scientific, narrative or discursive).</p> <p>Pedagogy of Language Development Questions: Learning and acquisition, Principles of language Teaching, Role of listening and speaking; function of language and how children use it as a tool, Critical perspective on the role of grammar in learning a language for communicating ideas verbally and in written form, Challenges of teaching language in a diverse classroom; language difficulties, errors and disorders, Language Skills,</p> <p>Evaluating language comprehension and proficiency: speaking, listening, reading and writing.</p> <p>Teaching- learning materials: Textbook, multi-media materials, multilingual resource of the classroom, Remedial Teaching.</p>
B)	<p>Language – II (English)</p> <p>Language Comprehension Questions: Two unseen prose passages (discursive or literary or narrative or scientific) with question on comprehension, grammar and verbal ability.</p> <p>Pedagogy of Language Development: Learning and acquisition, Principles of language Teaching, Role of listening and speaking; function of language and how children use it as a tool, Critical perspective on the role of grammar in learning a language for communicating ideas verbally and in written form; Challenges of teaching language in a diverse classroom; language difficulties, errors and disorders, Language Skills.</p> <p>Evaluating language comprehension and proficiency: speaking, listening, reading and writing.</p> <p>Teaching - learning materials: Textbook, multi-media materials, multilingual resource of the classroom, Remedial Teaching.</p>

<u>Part-III Syllabus for General Studies</u>	
A)	Haryana related history, current affairs, literature, Geography, Civics, Environment, Culture, art, traditions, and welfare schemes of Haryana Government.
B)	<p>General Intelligence & Reasoning:</p> <p>It would include questions of both verbal and non-verbal type. This component may include questions on analogies, similarities and differences, space visualization, spatial orientation, problem solving, analysis, judgment, decision making, visual memory, discrimination, observation, relationship concepts, arithmetical reasoning and figural classification, arithmetic number series, non-verbal series, coding and decoding, statement conclusion, syllogistic reasoning etc.</p> <p>The topics are: Semantic Analogy, Symbolic/Number Analogy, Figural Analogy, Semantic Classification, Symbolic/Number Classification, Figural Classification, Semantic Series, Number Series, Figural Series, Problem Solving, Word Building, Coding & de-coding, Numerical Operations, symbolic Operations, Trends, Space Orientation, Space Visualization, Venn Diagrams, Drawing inferences, Punched hole/ pattern- folding & un-folding, Figural Pattern-folding and completion, Indexing, Address matching, Date & city matching, Classification of centre codes/roll numbers, Small & Capital letters/numbers coding, decoding and classification, Embedded Figures, Critical thinking, Emotional Intelligence, Social Intelligence.</p>
C)	<p>Quantitative Aptitude:</p> <p>The questions will be designed to test the ability of appropriate use of numbers and number sense of the candidate. The scope of the test will be computation of whole numbers, decimals, fractions and relationships between numbers, Percentage, Ratio & Proportion, Square roots, Averages, Interest, Profit and Loss, Discount, Partnership Business, Mixture and Allegation, Time and distance, Time & Work, Basic algebraic identities of School Algebra & Elementary surds, Graphs of Linear Equations, Triangle and its various kinds of centers, Congruence and similarity of triangles, Circle and its chords, tangents, angles subtended by chords of a circle, common tangents to two or more circles, Triangle, Quadrilaterals, Regular Polygons, Circle, Right Prism, Right Circular Cone, Right Circular Cylinder, Sphere, Hemispheres, Rectangular Parallelepiped, Regular Right Pyramid with triangular or square base, Trigonometric ratio, Degree and Radian Measures, Standard Identities, Complementary angles, Heights and Distances, Histogram, Frequency polygon, Bar diagram & Pie chart.</p>

HTET LEVEL- 3
SUBJECT PUNJABI

MM : 60

Part -1

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ :- ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ :- ਜਮਾਤ ਨੌਵੀਂ ਅਤੇ ਦਸਵੀਂ

ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਨਾਂ -1 ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਨਾਂ -2 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ - ਵਸਤੂ, ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ, ਕਾਵਿ ਕਲਪਨਾ, ਕਾਵਿ ਗੁਣ, ਕਾਵਿ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ /ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ - ਵਸਤੂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ -ਵਿਚਾਰ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਗੱਦ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ।

ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ -1 ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ -2 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ -ਵਸਤੂ, ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਉਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ, ਪਾਠਕ/ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਪਏ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ, ਉਦੇਸ਼, ਨਾਟ ਸ਼ੈਲੀ, ਰੰਗ ਮੰਚ, ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ/ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭਿੰਨ- ਭਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨੀ ਨਾਇਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਐਕਤਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੇਧ /ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ।

Part - 2

ਭਾਗ ਦੂਜਾ :- ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ :- ਜਮਾਤ ਗਿਆਰਵੀਂ ਅਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ

ਕਾਵਿ -ਕਮਾਈ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਧਾਰਾ, ਸੂਫੀ ਧਾਰਾ, ਵਾਰ ਧਾਰਾ, ਕਿੱਸਾ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤੇ ਕਾਵਿ ਬੰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਾ - ਵਸਤੂ, ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ, ਕਾਵਿ ਸ਼ੈਲੀ, ਤਤਕਾਲੀ ਕਦਰਾਂ - ਕੀਮਤਾਂ, ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ, ਚਿੰਤਨ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਭਿੰਨ - ਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ/ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਕਥਾ -ਕਹਾਣੀ (ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਵਿਸ਼ਾ -ਵਸਤੂ, ਬਾਲ -

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਕਹਾਣੀ ਰਸ, ਪਾਤਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ
ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਾਵਿ-ਕੀਰਤੀ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਵਿਚ ਦਰਜ ਆਧੁਨਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ,
ਕਾਵਿ ਰੂਪ। ਕਾਵਿ ਸੈਲੀ, ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ।

ਆਧੁਨਿਕ ਗੱਦ ਰਚਨਾਕਾਰ (ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ) ਵਿਚ ਦਰਜ ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ -
ਵਸਤੂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਕੋਣ ਤੇ ਗੱਦ ਸੈਲੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ।
ਸ਼ੇਰਾ ਸ਼ਕਤੀ (ਨਾਟਕ) ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ, ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਨ, ਉਦੇਸ਼, ਨਾਟ ਸੈਲੀ, ਰੰਗ ਮੰਚ
ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ/ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ।

Part -3

ਭਾਗ ਤੀਜਾ :- ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ :-

- * ਵਰਣ ਬੋਧ (ਵਰਣ, ਲਗਾ-ਮਾਤਰਾ, ਲਗਾਖਰ)
- * ਸ਼ਬਦ ਬੋਧ (ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਕਿਰਿਆ, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਸੰਬੰਧਕ, ਯੋਜਕ, ਲਿੰਗ ਬਦਲੇ,
ਵਚਨ ਬਦਲੇ, ਕਾਰਕ, ਕਾਲ, ਪਦ- ਵੰਡ)
- * ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ (ਅਗੇਤਰ, ਪਿਛੇਤਰ, ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ)
- * ਵਾਕ- ਬੋਧ (ਵਾਕ- ਰਚਨਾ, ਵਾਕ- ਵੰਡ, ਵਾਕ- ਵਟਾਂਦਰਾ, ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ)
- * ਵਿਰੇਧੀ ਸ਼ਬਦ, ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਬਹੁ ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ।
- * ਮੁਰਾਵਰੇ ਅਤੇ ਅਖਾਣ ।
- * ਅਣ ਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ (ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ, ਇਕ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚੋਂ)
- * ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿੱਪੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ।
- * ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- * ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ । (ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ)
- * ਪਿੰਗਲ (ਵਰਣ, ਮਾਤਰਾ, ਲਘੁ, ਗੁਰੂ, ਤੁਕ, ਤੁਕਾਂਗ, ਤੁਕਾਂਤ, ਯਤੀ, ਗਤੀ)
- * ਛੰਦ (ਦੋਹਰਾ, ਸੋਰਠਾ, ਕਬਿਤ, ਬੋਤ, ਚੌਪਈ, ਸਵੱਈਆ)
- * ਅਲੰਕਾਰ (ਅਨੁਪਾਸ, ਉਪਮਾ, ਰੂਪਕ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ, ਅਤਿ-ਕਥਨੀ)
- * ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ
- * ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ।

SOCIOLOGY

Part – 1 : Basic Concepts -

- Development of Sociology in West and India.
- Sociology : Meaning, Scope and Subject Matter.
- Sociology and other Social Sciences.
- Society & Social Group.
- Social Stratification– Caste & Class system, Varna Systems.
- Status and Role
- Social Control
- Culture
- Socialization
- Social Structure
- Social Process & Social Deviance
- Social Change and Mobility
- Family, Marriage & Kinship

Part – 2 : Indian Society & Social Change in India -

Tribe – National Development & Tribal Development, Tribal Identity Today.

- Capitalism, Commoditization & Consumption.
- Globalization, Liberalization & Marketisation.
- Social inequality and exclusion- Social Inequality, Prejudices, discrimination, Social Exclusion – SC/ST/Woman/Divyangjan, Poverty Line, Untouchability, Other Backward Class, Commission, Adivasi Struggles, displacing adivasis & Rehabilitation, The Struggle for Women’s Equality and Rights, The struggles of the Differently Aabled.
- Cultural diversity and India as National State, Difference between assimilationist and integrationist policies, Minority Rights and Nation Building, Communalism, secularism and the nation state, State and Civil Society.
- Structural Change – Colonialism & Capitalism, Urbanization & Industrialization,